

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De exceptionibus. Consilium CXXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

Vade Rever. D. Iudicis officium nunc esse putamus, ut retractata priore sententia Reum Actori condemnet ad solutionem dictorum viginti florenorum, simul & in expensas utriusque instantia. Quia in re impedimentum nullum facit, quod Reus iuramentum factae solutionis praestiterit: I est enim voluntarium iuramentum, quod pars parti in iudicio defert, semel praestitum irrevocabile sit, l. Aut Prator D. De iureiur. l. Generaliter §. si autem C. De reb. cred. quia loco solutionis cedit, l. Iuramentum De iureiur. & ob id parti deferenti remedium appellationis denegatur, d. l. Generaliter §. si autem in fine C. De reb. cred. quod tamen Iudex in supplementum vel exonerationem probationis iudicando defert utrique, retractari potest per remedium appellationis a relatione, seu sententia, ex delatione & praestatione iuramenti lata, interpolata, si declare non recte à Iudice priore delatum esse iuramentum alteri litigatorum, vel quia ei omnino deferri non debuit, vel quia potius alteri parti deferri debuit, d. §. si autem vers. si autem illatum, l. as. in l. Admonendus nu. 42. in 2. lect. D. De iureiur.

De exceptionibus.

S V M M A R I U M.

Exceptio probrosa.

1. Advocatus tenetur, si pro causam partem adversam scripto ledat.
2. 4. Advocatus etiam probrosa obijcere potest ex capite clientis.
3. Praesumendum in meliorem partem.
5. Advocatus non facit sed dicit articulos.

CONSILIVM CXXXVIII.

L I C E T negari nequeat, quin injuria affectus sit Ioannes Coppens per falsi illam objectionem, de qua nuper scripsimus; non videmus tamen, quo iure actione injuriarum eo nomine agi possit ad versus M. Ioannem C. Advocatum, ex eo, quod patrocinando huiusmodi probrosas allegationes scripturis suis inferuerit. I Est quidem verum graviter peccare, & diminutionem famae pati Advocatum, si procacius causae serviens ab injurijs non temperet, & probris ac contumelijs certandum putet, l. Quisquis C. de postulando; * verum quin probrosa etiam obijcere possit, cum causae utilitas poscit, dubium non est, d. l. Quisquis in verb. quam litium poscit utilitas: Veluti (inquit Accursius in d. l. Quisquis in V. utilitas) si obijciat, quod testes falsos intruxerit, aut calumniatus sit; non ita quidem, ut cum convitio vel animo convitiandi id faciat, sed ut factum simpliciter proponat: quae propositio cum ex necessitate suscepti patrocinij fiat, praesumptionem animi injuriari volentis avertit; sine quo animo & propositio numquam nascitur injuriarum actio, l. Illud §. 1. de iniur. l. Si non conviti C. de iniurijs. 3 * & in facto ambiguo, obscuro, vel indifferenti in meliorem partem semper inclinat praesumptio, ut delictum excludatur, l. Merito D. pro socio; sic ut quaecumque excusatio, etiam iusta, si modo absit verus dolus, admittatur, l. Igitur de lib. causa, & ne quidem ex lata culpa inducendi delicti occasio permittatur, Bald. cons. 277. In causa Guistelini n. 2. vol. 5.

Quia igitur Advocatus postulando non solem, 4 sed clientis desiderium exponit, aut alterius delictio pro cliente contradicit, l. 1. §. postulare, de postulando, injuriandi affectum (nisi is extrinsecus probetur) habere non praesumitur. I Vnde etiam est quod dixit Speculator, in tit. De positionib. §. 3. vers. sed patronus, Advocatos non facere, sed tantum dicere positiones; & ut ait Baldus, in addit. ad Specul. d. tit. de posit. in princ. vers. advocatus, dicitur Advocatus tanquam pica in persona clientuli: sic ut, cum profertur positio, aut allegatio per Advocatum conscripta, non possit illa dici Advocati esse, sed partis seu clientis, specul. loco supra allegato. Et quamvis consilium praestet, id tamen non rei sed formae tantum est; ut scilicet allegatio inepte non proponatur, Bald. loco supra citato. Vnde etiam est, quod dictus Advocatus limitativè scripserit quoad formulam, et si me non fallit memoria, curaverit quod Gabriel de Nayer etiam subscripserit; quae limitata subscriptione & accessione subscriptionis Gabrielis cedente, simplex Advocati subscriptio accipienda, esset secundum solitum morem & consuetudinem, & juxta officii necessitatem & qualitatem. Proinde, consilius mihi facturus videtur Ioan. Coppens, si in solum Gabrielem injuriarum actionem conijciat, & ab Advocato abstineat.

De exceptionibus.

S V M M A R I U M.

Exceptio excommunicationis.

1. Exceptio excommunicationis nisi probetur intra octavam diem litis progressum non impedit.
2. c. Pia De except. lib. 6. intellectus.
3. Paria sunt, non agere & non debito tempore agere.
4. Iudici delegato non creditur nisi ostensa commissione.
5. Excommunicatio non probatur per instrumentum nisi iudici delegati commissione inserta.
6. Excommunicatus appellare potest, & appellationem persequi.
7. Concesso aliquo, id quoque concessum censetur, sine quo aliud expediti nequit.
8. Calusula, & cum absolutione ad effectum praesentium.
9. Solita praesumuntur.

CONSILIVM CXXXIX.

V E N E R A B I L I S D. Praeposite, cum exceptio excommunicationis magnam malitiae, calumniae, cavillationisque aniam ijs praebeat, quorum studium magis versatur in protelandis differendisque causis, quam promovendis & ad debitum finem perducendis: I rectè factum est, ut objecta à quocumque excommunicationis exceptio, litis progressum non impediatur, nisi intra octavam diem, ex quo obiecta & admilla est legitime & aperte probetur; ita ut eo termino lapsio Iudex in causa procedere debeat & condemnare Opponentem in expensis, ratione huiusmodi exceptionis oppositae factis, cap. Pia de except. lib. 6. I Qui quidem terminus octo dierum à iure statutus sic currit ipso iure proponenti, ut absque aliqua Iudicis assignatione litium ab ipsa propositione & admissione decurrat, Spec. in tit. De dilat. §. 1. vers. sed nunquid & ibi Ioan. Andr. in addit. Gemman. Phil. Franc. in d. c. pia §. 1. Ant. Cope. decis. Neapol. 83.

Cum

Cū ergo pro parte D. Margarete de Hofden & illius consortiū exceptio excommunicationis fuerit 15. Iunij D. Philippo proposita, & ad probandum admissa, nec tamen fuerit deinde usque ad 21. Augusti proximē sequentis, & ne nunc quidem legitime probata, nihil dubitandum, quin partes vestre sint, ut reiecta huiusmodi exceptione, decernatis vos iudicem causae & partium competentem, juxta apertissimam iuris dispositionem, *in d. c. Pia.*

Adversus quā nihil facit, quod pro parte dictae D. Margarete exhibita sint quaedam literae, auctoritate D. Foillani Decani S. Petri Leodiensis sigillatae, continentes, uti prima facie apparet, certam quandam excommunicationis sententiam, per eundem Decanum in praesentem D. Philippum ob praetensam quandam illius in non comparando contumaciam, latam. Nam in primis si nihil aliud esset quod obijci posset istis literis, quā quod non fuerint exhibita intra terminum à jure praefixum, hoc est, intra octavum diem à praedicta die 15. Iunij, quā huiusmodi excommunicationis exceptio proposita fuit, nullum deberent operari effectum: * paria enim sunt aliquid non esse actum, & debito tempore aut modo actum non esse, *l. 1. §. pen. d. Quorum legat.* Concesso quoque quod debito & iusto tempore ac tempestive exhibita fuissent istae literae nihilominus prodesse excipienti: cū per eas non probetur obiecta excommunicationis exceptio, ut quae non nisi apertissimis documentis probari potest, *d. c. Pia. §. 1. in fin.* Id autem sic deduco. Certissimum est praedictum Dominum Foillanum non esse iudicem ordinarium; nam de eo non apparet, *l. In lege de contrah. emp.* & non tantum non apparet, sed ex adverso etiam de contrario constat, quā parte in iisdem literis narratur eum auctoritate Nuntij Apostolici delegatum esse. † tam verò certissimum est non credi cuique mortali a seferenti se esse legatum Pontificis aut Imperatoris, aut illorum mandata habere, quacumque etiam praesulgeat dignitate, nisi literas commissionis eorundem realiter & de facto ostendat, aut literis suis inferat, *c. Cum in iure peritus de offic. iud. deleg. l. Unica c. De mand. v. princip.* Et ideo decedit eleganter Glossa, & eandem sequentes Doctores, *in d. c. Cum in iure peritus super V. in iungo*, pro re admodum notabili, quod licet exhibeatur sententia delegati, ei tamen non credatur, nec praesumatur pro illius sententia, nisi ostendatur commissio; prout nec creditur si se delegatum dicat, * Et ne hanc reamus, in specie decisum est, quod obiecta exceptione excommunicationis non probetur eadem excommunicatio, si exhibeatur sententia, vel instrumentum excommunicationis iudicis alicujus delegati, sine instrumento seu brevi delegatae jurisdictionis, *d. c. Cum in iure Do. Gemin. in d. c. Pia nu. 13. Nicol. Everard. preses cons. 161.* Quae omnia multo magis locum obtinent, dum sententia lata dicitur in absentia partis, vel ob contumaciam absentis, ut per Innoc. & Bellameram *in d. c. Cum in iure peritus* Cum ergo non constet de potestate dicti D. Foillani, nec secundum praescripta pro ea praesumi debeat, sequitur nullo modo probatam esse obiectam excommunicationis exceptionem. Et sane non tantum non concurret aliqua pro dicta potestate seu jurisdictione praesumptio, ut etiam

contraria occurrat: nam perlegendō supplicationem pro parte dictae D. Margarete ante hanc avocationem Reverendi D. Nuntio Apostolico exhibitam, licet in ea narretur tota historia rei, & per ordinem recenscantur iudices, quibus haec causa successivē fuit commissā, & qui in ea manus admoverunt; nusquam tamen in ea reperitur facta mentio huius D. Foillani Decani S. Petri Leodiensis: ita ut cū praetensum instrumentum excommunicationis mentionem faciat de hoc eodem negotio, nunc vobis, Venerabilis D. Praeposite, commissio, meritō venire debeatis in suspicionem falsi, aut saltem nullo modo fidem in parte vel toto dictis literis adhibere; quia omnia iura reclamant. Et haec quidem tam certa sunt & indubitata, quā certum est pro parte adversa studio malitiae huiusmodi exceptionem obijci.

Sed omittentes articulum non probatae exceptionis, & sine praedictio veritatis concessio, quod verē, praefectē & legitime probata esset; nihilo magis ob stare debet huiusmodi exceptio ad effectum impediendi usum rescripti vobis praesentati, aut illum annullandi velut nulliter ab excommunicato impetrati, *iuxta c. dilectus filius de rescrip.* idque ex tribus causis. † Quarum prima est, quod iure manifestē sit decisum, excommunicato non tantum si Rei partes obtinet, verum etiam si sit Actor, si gravatus per iudicem appellet ad perfectionem appellationis suae nullum impedimentum facere excommunicationem. Defensio enim naturalis est & nulli auferenda; cuius speciem continet persecutio appellationis, *c. significaverunt & ibi elegans gloss. in V. defensio, vers. dicas ergo. de exceptio.* Vnde cui appellare & appellationem persequi concessum est, eidem concessum quoque videri debet literas Apostolicas super appellatione impetrare: † 7 concessio enim aliquo, id quoque concessum intelligi debet, sine quo ad illud perveniri nequit, *l. 2. de iurisdict. om. iud. prout de eo extat in individuo expressus textus, in c. fin. de rescrip.* Secunda causa est, quod cum plena causae cognitione, audita utraque parte Nuntius Apostolicus, non tam ex petitione & instantia dicti D. Philippi, quā motu proprio has literas vobis D. Praeposito miserit: quorum prius, de cognitione scilicet, etsi ex actis omnino apertē non constet, satis tamen ex eo colligi potest, quod praeter morem solitum vobis non in forma brevis Reverendissimus Dominus Nuntius commiserit hanc causam; sed per suas literas patentes: posterius sanē ex eo percipitur, quod ex literis non tantum non constet de supplicatione Domini Philippi, sed praeterea in illis dictum sit, *Ex certis causis animum nostrum moventibus.* Ita ut quod de annullanda impetratione litterarum propter excommunicationem iure cautum est, *in cap. Cum vos de offic. iud. ordin.* huc applicari non possit, cū non inveniatur dictus Dominus Philippus literas istas impetrasse. * Tertia, quod etiam si constaret ad instantiam & supplicationem dicti D. Philippi impetratum esse hoc rescriptum, quia tamen ex solito & usitato stilo ac usu eorum, qui supplicationes conscribunt pro obtinendis huiusmodi rescriptis semper in fine supplicationis adjicitur haec clausula, *Et cum absolute ad effectum praesentium, praecedendum esset indubitanter eandem clausu-*

clausulam in tali supplicatione D. Philippi fuisse quoque adiectam, tunc cum assuerat & solita facile presumantur, l. certi §. si nummos in fine de reb. cred. Et ideo si evidenter probata esset excommunicatio; ex eo tamen, quod Dominus Nuncius huiusmodi supplicationi annuit, desuperque rescriptum concessit, absolutus censeri deberet D. Philippus, saltem quoad ipsam impetrationem, & sic impedimentum excommunicationis sublatum; quo sublato relinquatur utilitas & efficacia eiusdem rescripti, ut pote impedimenti causa sublata, l. Esi contra & ibi Bald. C. de nupt. cap. Post translationem de renunciat. gl. in c. Quia diligentia in si. De elect. Cardinal. Zabarella in c. Ab excommunicato vers. quarto deficiente causa, De rescript.

Cum igitur, Venerabilis Domine Præpositæ, tam multa concurrant pro fundamento jurisdictionis vestræ & enervationum ex adverso obiectarum, accedente præsertim tam evidenti juris dispositione superius allegata, ut dissimulandi vel connivendi nulla prorsus sit occasio; existimamus facile vos intelligere, quæ sint partes vestræ in interloquendo super altercatione partium circa cōpetentiam & incōpetentiam jurisdictionis mota.

De exceptionibus.

S V M M A R I V M.

Exceptio excommunicationis.

1. Excommunicatio obiecta intra dies probanda.
2. Cle. 1. De exception. & c. Pia cod. tit. in 6. intellectus.

CONSILIUM CXL.

IN altercatione, quæ est inter Dominum Ioannem Pinchon Actorem reconvenientem, & D. Ioannem Moral reconventum, nulla est iusta dubitandi causa in his, quæ pro parte Rei reconventi sunt proposita. Nam quod Actor exceptionem excommunicationis pro repellendo eo à limine iudicii propositam per Reum ideo reiiciendam contendit, quod intra octo dies probata non sit iuxta juris dispositionem, in c. Pia de except. lib. 6. satis probabile non est; ideo quod per Actorem ne nunc quidem negatum sit factum, quo Reus Actorem in vinculum excommunicationis maioris, ex c. Si quis suadente diabolo xvii. q. 4. incidisse contendit; & ex vulgato iudiciorum more non prius decurritur ad probationes, quam factum negatum sit; eoque respectu non possit dici in ulla mora fuisse Reus quasi à die propositionis intra octo dies exceptionem non probaverit.

† Terminus enim ille octo dierum non currit; nisi posteaquam à iudice assignatus est, Clem. 1. de except. in v. termino peremptorio. quod bene tradidit Speculator in tit. De except. §. viso quando, vers. præfixo igitur termino; qui & praxim inducendi probationes & ferendæ sententiæ super propositione huiusmodi exceptionis ostendit. Et quamvis sint, qui hunc terminum octo dierum legalem esse putent, ideoque etiam sine assignatione iudicis decurrere; nemo tamen est qui non teneat hunc terminum non prius currere, quam ipsa exceptionis huiusmodi obiectio, per iudicem vel partem sit admittenda; sic ut si factio partis, cui obijcitur, non admittatur, aut si pars adversa replicando, aut contradicendo tempus extrahat, nihil id noceat

proponenti seu obijcienti huiusmodi exceptionem, Paul. Paris. conf. 109. Omisso vol. 4. Ant. Capycius decis. 83. quia scilicet admittenda nondum sit, ut eleganter ex Ioannis Andreæ sententia, tradidit Philippus Francus, in d. c. Pia. nu. 6. Cum itaque ipso die propositionis Actor ad objectionem huius exceptionis, terminum deliberandi petierit, & sic eandem non admiserit, sed demum nono vel decimo die deliberationem suam absolverit, ac deliberando de non admittendo eandem contenderit, nullà ratione permittendum est, Reus excludi ab huiusmodi exceptionis usu & probatione. Officium itaque magnifici Domini Reætoris erit, ut exceptionem hanc admittat, & eam admittit Actori terminum probandi præstituat.

De exceptionibus.

S V M M A R I V M.

Exceptio in crimine hæreseos.

1. 4. Heretico per Inquisitorem ad iudicem secularem misso an aliqua cognitio iudici seculari competat, an simplex executio.
2. Bartolus reprehensus in interpretatione. §. si verò crimen in Auth. De sanctis. Episc.
3. Index secularis causam hæreseos nec cognoscere nec scire debet.
5. Exceptio nullitatis an in causa hæreseos coram iudice seculari in executione proponi possit.
6. Sententia non valet à non indice lata.
7. Exceptiones in foro Ecclesiastico acquisita possunt proponi in foro seculari.
8. Index laicus de mero facto in spiritualibus causis cognoscere potest.
9. Sententia à non iudice lata executioni mandanda non est.
10. Confessio nulla est qua fit coram incompetente iudice.
11. Minor in criminali causa etiam Ecclesiastica non potest stare in iudicio sine curatore.

CONSILIUM CXLI.

CONTROVERSIJURIS articulus est, an inquisitione per iudicem Ecclesiasticum super hæresi facta, declarationeque hæreticæ pravitatis sublequuta, & Reo inquisito ad secularem iudicem misso, index secularis, ad quem Reus remissus est, merus & nudus tantum sit declarationis huiusmodi per supplicij illationem seu criminis punitionem executor, sic ut nullam notitiam vel cognitionem super eo sibi usurpare neque principaliter neque incidenter possit.

* Nam Bartolus, in l. Magistratibus de iurisdic. om. iud. & in l. Divus de cust. & exhib. reor. ulteriorem cognitionem permittit iudici laico, cui inquisitus de hæresi traditus est, per §. si vero crimen in Auth. De sanctis. Episc. coll. 9. in verb. & tunc competens iudex &c. Quam Bartoli sententiam in d. l. Magistratibus, sequitur Baldus, Paulus Castrensis, & plerique alij; sic ut Ioannes de Imola, in cap. 1. De off. ordin. dixerit hanc sententiā apud Legistas esse communem: pro qua etiam facere videtur illud, quod damnati ex hæresi per Ecclesiā relinquuntur potestatibus secularibus animadversione debita puniendi, in c. Excommunicamus. Verum Canonistarum opinio in c. penult. §. damnati de hæres. in contrarium est, quam etiam magis sequi videntur Alexander, Iason, Franciscus Curtius & plerique ex neote.